

“Maak het verschil”

Een Inwoners- en Jongerenpanel-
onderzoek naar de publieks-
campagne tegen
kindermishandeling

Loes van Rijsewijk

www.oisgroningen.nl

juni 2019

BASIS VOOR BELEID

onderzoek
informatie
statistiek
groningen

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Doel onderzoek	3
1.2 Respondenten	3
1.3 Opzet onderzoek	3
2. Resultaten	4
2.1 Wat versta je onder kindermishandeling?	4
2.2 Vermoeden van kindermishandeling	5
2.3 Acties na een vermoeden	7
2.4 Acties na een toekomstig vermoeden	8
2.5 Verwachtingen van een gesprekspartner	9
2.6 Bekendheid Veilig Thuis	9
2.7 Bekendheid met de campagne "Maak het verschil"	10
2.8 Mening over de campagne "Maak het verschil"	11
2.9 Tips voor een volgende campagne	11
Colofon	12

1. Inleiding

1.1 Doel onderzoek

Van 19 tot en met 25 november 2018 en van 1 tot en met 15 april 2019 vond de publiekscampagne "Maak het verschil" plaats, welke is ontwikkeld door de gemeente Groningen en gericht was op het signaleren en bespreekbaar maken van zorgelijke thuissituaties, waaronder kindermishandeling. De campagne is ontwikkeld om vooral bij jongeren in het oog te springen. Het doel van deze campagne was allereerst te zorgen dat jongeren weten bij wie ze terecht kunnen als ze het gevoel hebben dat het met een vriend(in) of klasgenoot thuis niet goed gaat (een "niet-pluis-gevoel") en te zorgen dat dit gevoel bespreekbaar wordt. Daarnaast hoopt de gemeente dat de campagne heeft bijgedragen aan de bekendheid van de organisatie Veilig Thuis.

In opdracht van en in samenwerking met de afdeling Directie Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) van de gemeente Groningen heeft OIS een onderzoek uitgevoerd naar de publiekscampagne "Maak het Verschil" en de bekendheid van de organisatie Veilig Thuis. Daarnaast is onderzocht wat inwoners weten van het onderwerp kindermishandeling en wat ze met een niet-pluis-gevoel willen en kunnen doen.

1.2 Respondenten

OIS heeft de 12,323 leden van het Inwonerspanel en de 676 leden van het Jongerenpanel uitgenodigd om een enquête in te vullen. Daarnaast heeft DMO jongeren geworven aan de hand van een open enquête. Deze enquête week inhoudelijk niet af van de enquête die onder het Inwoners- en Jongerenpanel is uitgezet, maar werd opengesteld voor jongeren uit de gemeente Groningen van 12 tot en met 23 jaar die geen lid waren van het Jongerenpanel. Werving vond onder andere plaats aan de hand van een Facebookbericht, via Jimmy's en via WIJ Groningen.

De enquête is door 3,303 leden van het Inwonerspanel en 162 leden van het Jongerenpanel ingevuld. De open enquête is door 254 jongeren ingevuld. 76 respondenten hebben de enquête niet volledig ingevuld. Hierdoor is er niet van iedereen op alle vragen een antwoord. De percentages die worden opgevoerd in dit rapport zijn berekend aan de hand van de hoeveelheid antwoorden die daadwerkelijk gegeven zijn.

De groep respondenten bestaat voor 53% uit vrouwen en voor 46% uit mannen (0.2% "anders", 0.6% "geen antwoord"). De enquête is vooral ingevuld door inwoners ouder dan 34 jaar (Tabel 1). De respondenten van het Jongerenpanel en de open enquête waren veelal ouder dan 18.

1.3. Opzet onderzoek

In het rapport worden eerst de antwoorden op de vragen over kindermishandeling behandeld. Daarna zoomen we in op de bekendheid van Veilig Thuis en de campagne.

Bij enkele onderwerpen maken we een onderscheid tussen antwoorden van het Inwonerspanel (voortaan genoemd: inwoners) en het Jongerenpanel tezamen met jongeren die de open enquête hebben ingevuld (voortaan genoemd: jongeren). Antwoorden van leden van het Inwonerspanel tot en met 22 jaar zijn samengevoegd met het Jongerenpanel.

Ook in 2017 is er een campagne in het kader van kindermishandeling geweest welke in 2018 is geëvalueerd. Waar relevant worden de uitkosten van dit rapport afgezet tegen de uitkomsten van de vorige evaluatie.

Tabel 1. Verdeling leeftijdscategorieën van het Inwonerspanel en het Jongerenpanel/open enquête.

Leeftijdscategorie Inwonerspanel	%	Leeftijdscategorie Jongerenpanel en open enquête	%
< 18 jaar	0	< 13 jaar	1
18 t/m 22 jaar	2	13 jaar	1
23 t/m 27 jaar	5	14 jaar	6
28 t/m 34 jaar	8	15 jaar	8
35 t/m 49 jaar	24	16 jaar	9
50 t/m 64 jaar	33	17 jaar	13
65 t/m 74 jaar	22	18 jaar	6
75 jaar of ouder	5	18 t/m 23 jaar	56
geen antwoord	1	geen antwoord	0
<i>n</i> = 3,303		<i>n</i> = 416	

2. Resultaten

2.1 Wat versta je onder kindermishandeling?

Volgens de Jeugdwet¹ spreek je van kindermishandeling wanneer...

- het gaat om een vorm van bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard voor een minderjarige...
- die de ouders of verzorgers opdringen...
- en waardoor ernstige schade wordt veroorzaakt of kan worden veroorzaakt aan de minderjarige (bijvoorbeeld fysiek of psychisch letsel).

Men spreekt bijvoorbeeld van kindermishandeling als ouders/verzorgers het kind pijn doen of uitschelden, of omdat er thuis veel ruzie is, of omdat niemand aandacht voor het kind heeft.

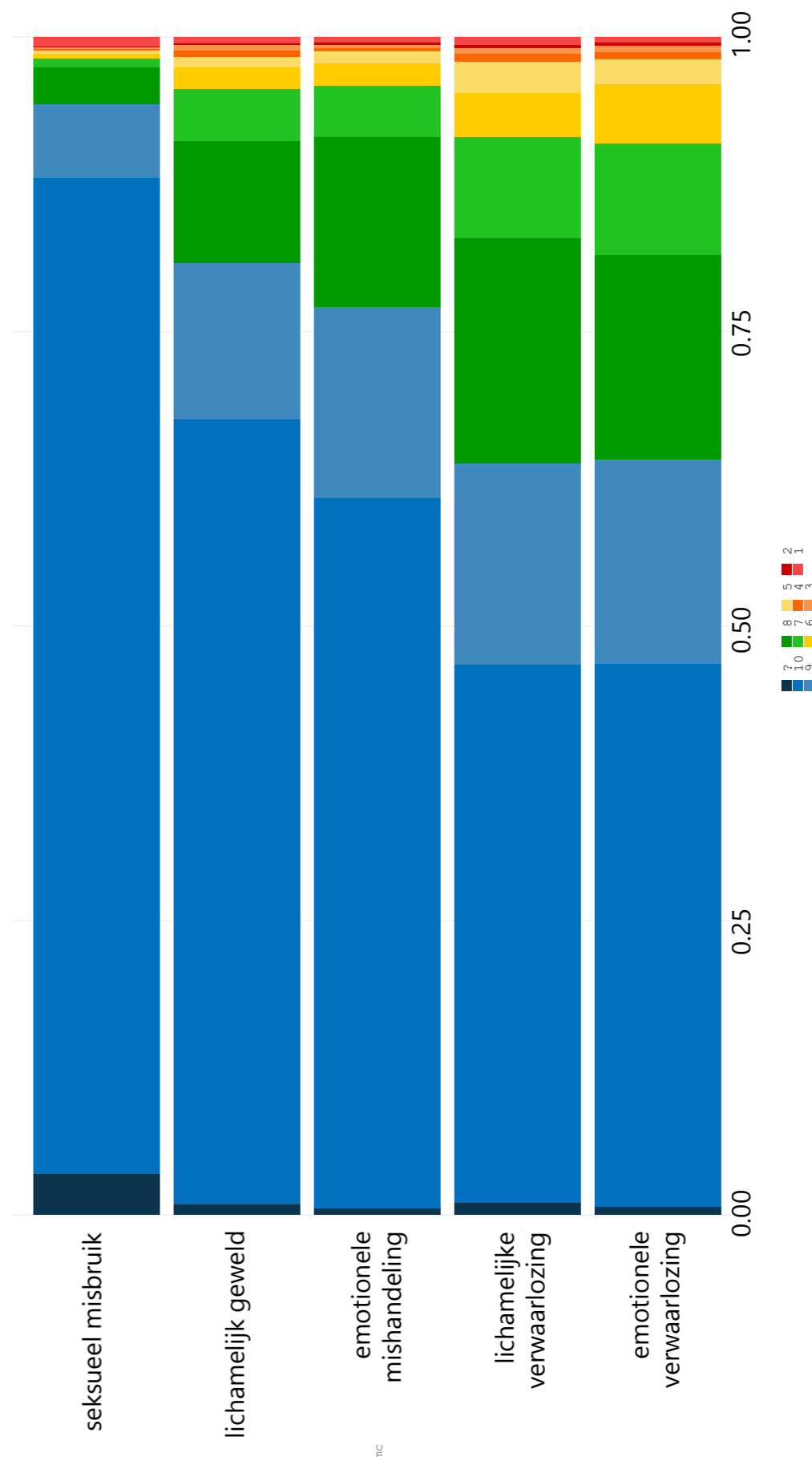
De volgende vormen van mishandeling vallen onder kindermishandeling:

- Lichamelijk geweld: alle vormen van lichamelijk geweld bij een kind, bijvoorbeeld schoppen of slaan;
- Emotionele mishandeling: een volwassene scheldt een kind vaak uit, doet afwijzend en vijandig tegen het kind of maakt het kind met opzet bang;
- Lichamelijke verwaarlozing: een kind krijg niet de zorg en verzorging die het nodig heeft, zoals voldoende eten en schone kleding;
- Emotionele verwaarlozing: continu tekort aan positieve aandacht voor het kind. Het kind geen liefde, warmte of geborgenheid bieden. Een voorbeeld is dat je als kind geweld tussen je ouders/verzorgers meemaakt;
- Seksueel misbruik: een volwassene raakt een kind tegen zijn/haar zin seksueel aan.

We hebben respondenten gevraagd in hoeverre ze elk van de bovenstaande vormen van mishandeling (in de enquête "omschrijvingen" genoemd) vonden passen bij kindermishandeling op een schaal van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (heel sterk).

In Figuur 1 staan de vijf vormen van kindermishandeling weergegeven. De kleuren geven weer in hoeverre respondenten de omschrijving bij de definitie van kindermishandeling vonden passen (? = weet niet / geen antwoord). Over het algemeen vinden respondenten elk van de omschrijvingen sterk tot heel sterk bij kindermishandeling passen.

¹ <https://www.nji.nl/Kindermishandeling-Probleemschets-Definitie>

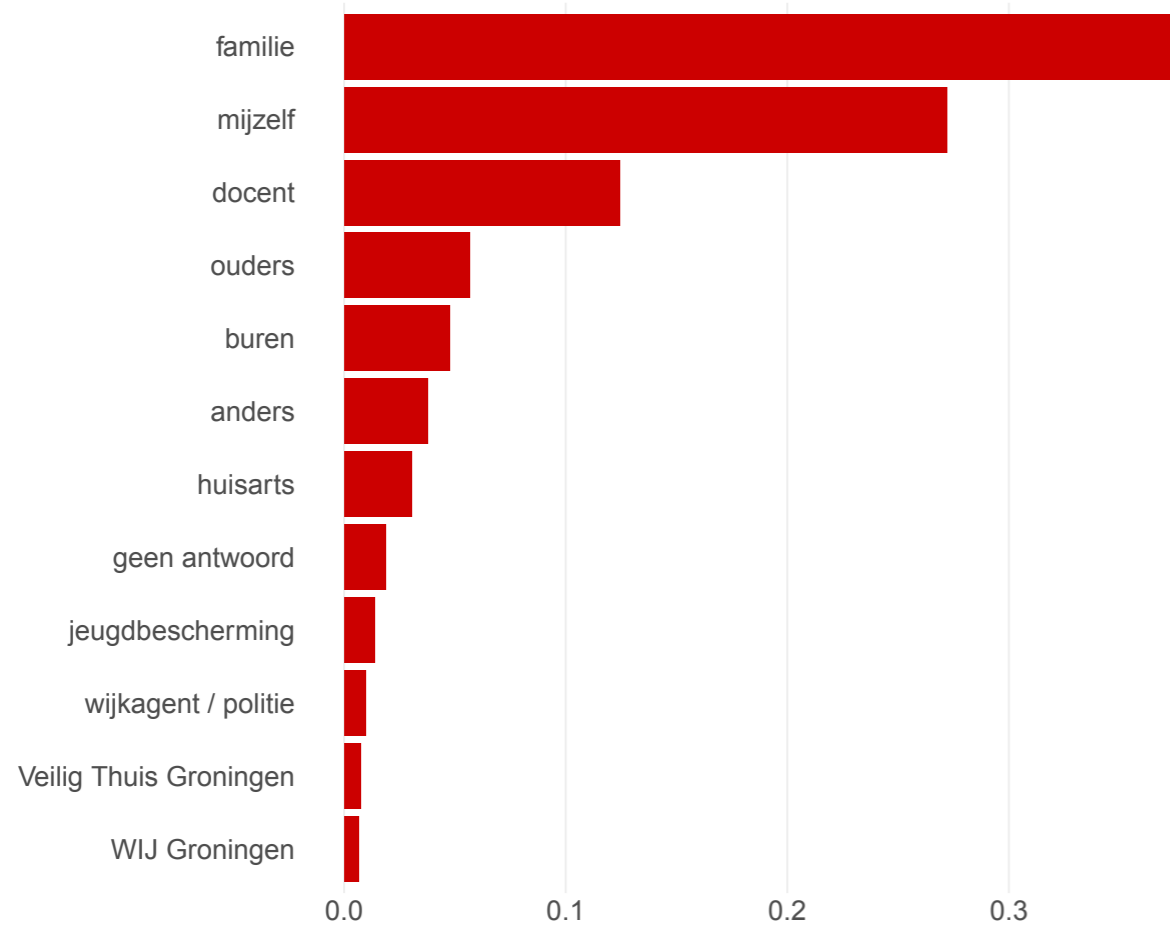
Figuur 1. Antwoorden op de vraag "Wil je aangeven met een cijfer van 1 tot en met 10 of je de omschrijving helemaal niet of juist heel sterk vindt passen bij kindermishandeling (1 is helemaal niet en 10 is heel sterk)?".

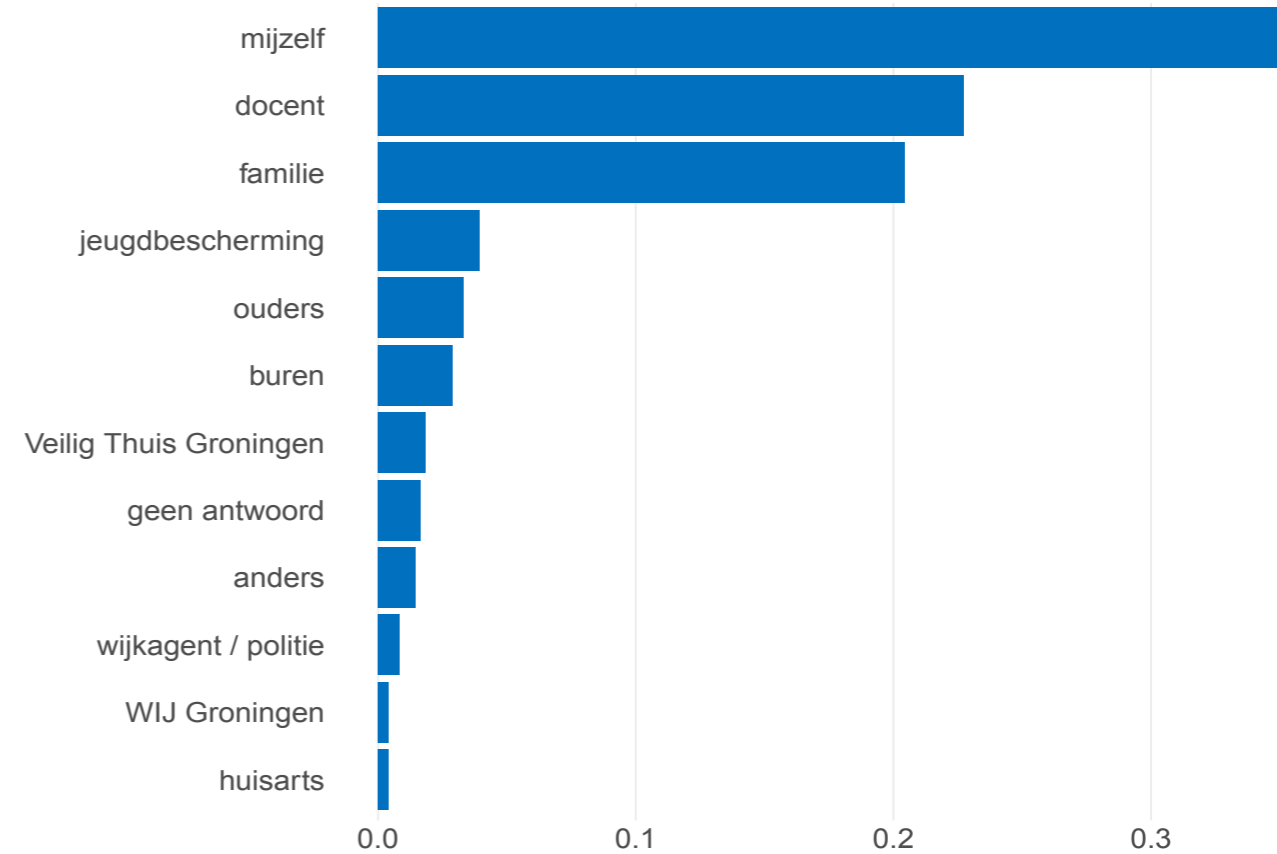
Vervolgens werd gevraagd van wie men als eerste een actie verwacht als men het idee heeft dat een kind (of in het geval van jongeren: klasgenoot of vriend[in]) het niet zo fijn heeft thuis.

In Figuur 2a en Figuur 2b zijn de antwoorden van respectievelijk inwoners en jongeren weergegeven. De "Top 3" is onder inwoners en jongeren hetzelfde: de meesten verwachten een reactie van zichzelf, van familie of van een docent. Jongeren vinden vaker dat zij eerst zelf in actie moeten komen, en vervolgens de docent en familie. Inwoners leggen de verantwoordelijkheid eerst bij de familie van het kind.

Respondenten (overwegend inwoners) die zich niet konden vinden in één van de antwoordmogelijkheden legden uit dat de persoon die het opmerkt danwel de persoon die dichtbij het kind staat de verantwoordelijk heeft om actie te ondernemen.

Figuur 2a. Antwoorden van inwoners op de vraag: "Stel, u heeft het idee dat een kind het thuis niet zo fijn heeft. Van wie verwacht u dan als eerste een actie?". Aantallen zijn weergegeven in proporties.

Figuur 2b. Antwoorden van jongeren op de vraag: "Stel, je hebt het idee dat een klasgenoot of vriend(in) het thuis niet zo fijn heeft. Van wie verwacht je dan als eerste een actie?". Aantallen zijn weergegeven in proporties.

2.3 Acties na een vermoeden

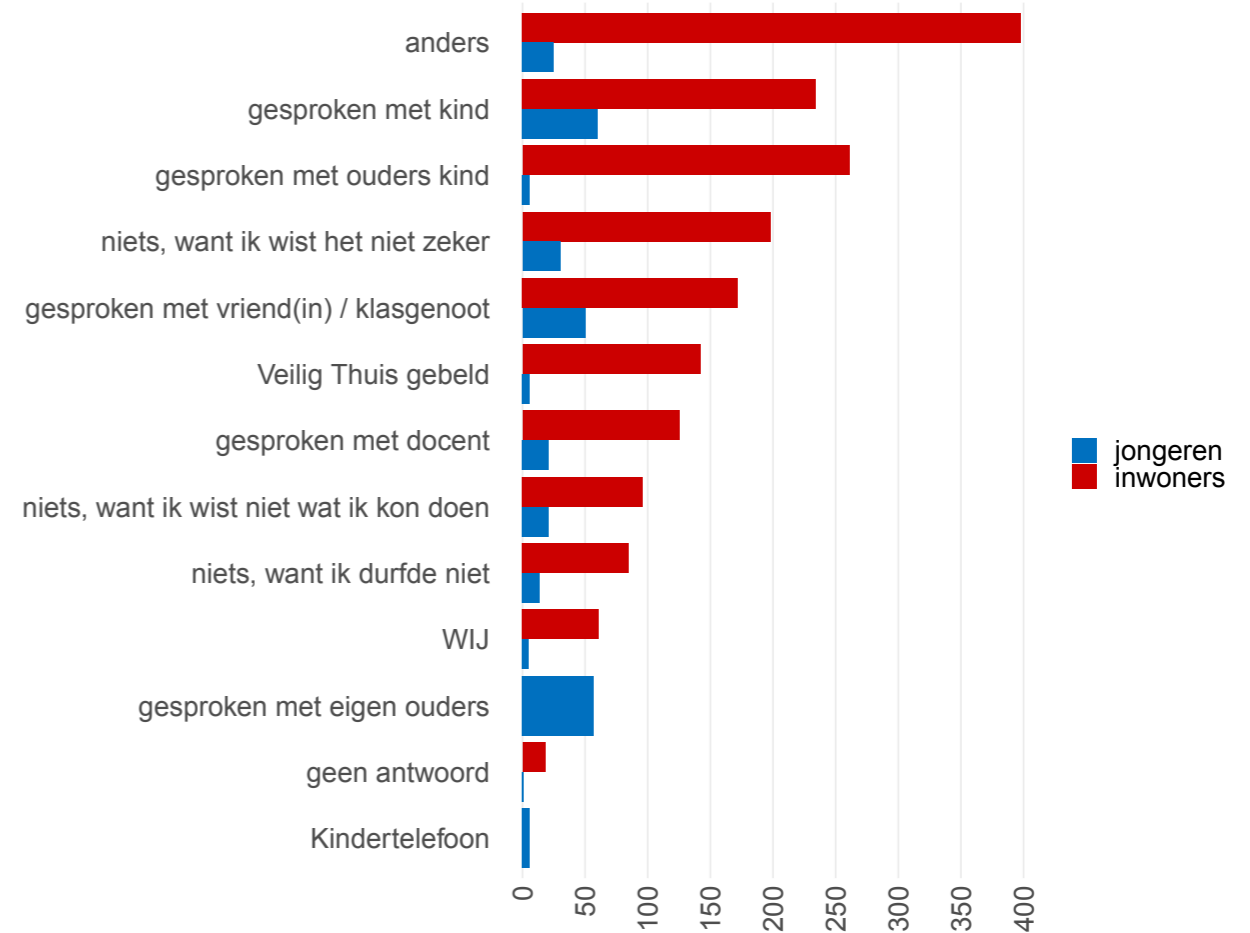
Aan respondenten die wel eens kindermishandeling hebben vermoed, is gevraagd of ze wat hebben kunnen doen en zo ja, wat voor actie zij hebben ondernomen.

Over het geheel genomen zijn respondenten het meest geneigd hun vermoeden te bespreken met het vermeende slachtoffer. Inwoners hebben hun vermoeden daarnaast veelal besproken met de ouders van het kind. Jongeren bespreken het vooral met hun eigen ouders. Van de meer officiële routes is bespreken met de docent de meest voorkomende actie. Inwoners zijn daarnaast geneigd om WIJ of Veilig Thuis in te schakelen, terwijl maar weinig jongeren hiermee contact opnemen. De kindertelefoon is onder jongeren een weinig gekozen strategie.

Regelmatig is men niet zeker van het geval van kindermishandeling waardoor actie uitblijft. Enkelen durfden geen actie te ondernemen uit angst voor represailles: men weet niet welke reactie een actie zal uitlokken. Enkelen zijn bang dat sociale relaties onder spanning komen te staan als er melding wordt gemaakt van kindermishandeling of als het besproken wordt.

Veel respondenten hebben een melding gedaan bij andere officiële instanties. Zij noemen het Meldpunt Zorg & Overlast, een (huis)arts, de politie of een vertrouwenspersoon. Ook noemen ze het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, een organisatie die in 2015 is opgegaan in Veilig Thuis.

Gevraagd naar hoe het afgelopen is met het (vermoede) geval van kindermishandeling weet de meerderheid niet hoe het is afgelopen, bijvoorbeeld omdat het kind is verhuisd. Vaak is er actie ondernomen door een instantie of is de mishandeling op een andere manier tot een einde gekomen, bijvoorbeeld door scheiding of doordat het kind op zichzelf is gaan wonen. Soms is er, ondanks melding, geen actie ondernomen of niet naar tevredenheid actie ondernomen, onder meer vanwege gebrek aan bewijs. In enkele gevallen kreeg de respondent na melding te maken met agressie of bedreiging van de mishandelaar. In enkele gevallen bleek er geen sprake te zijn geweest van kindermishandeling.

Figuur 4. Antwoorden op de vraag "Wat heeft u gedaan met het (vermoede) geval van kindermishandeling?".

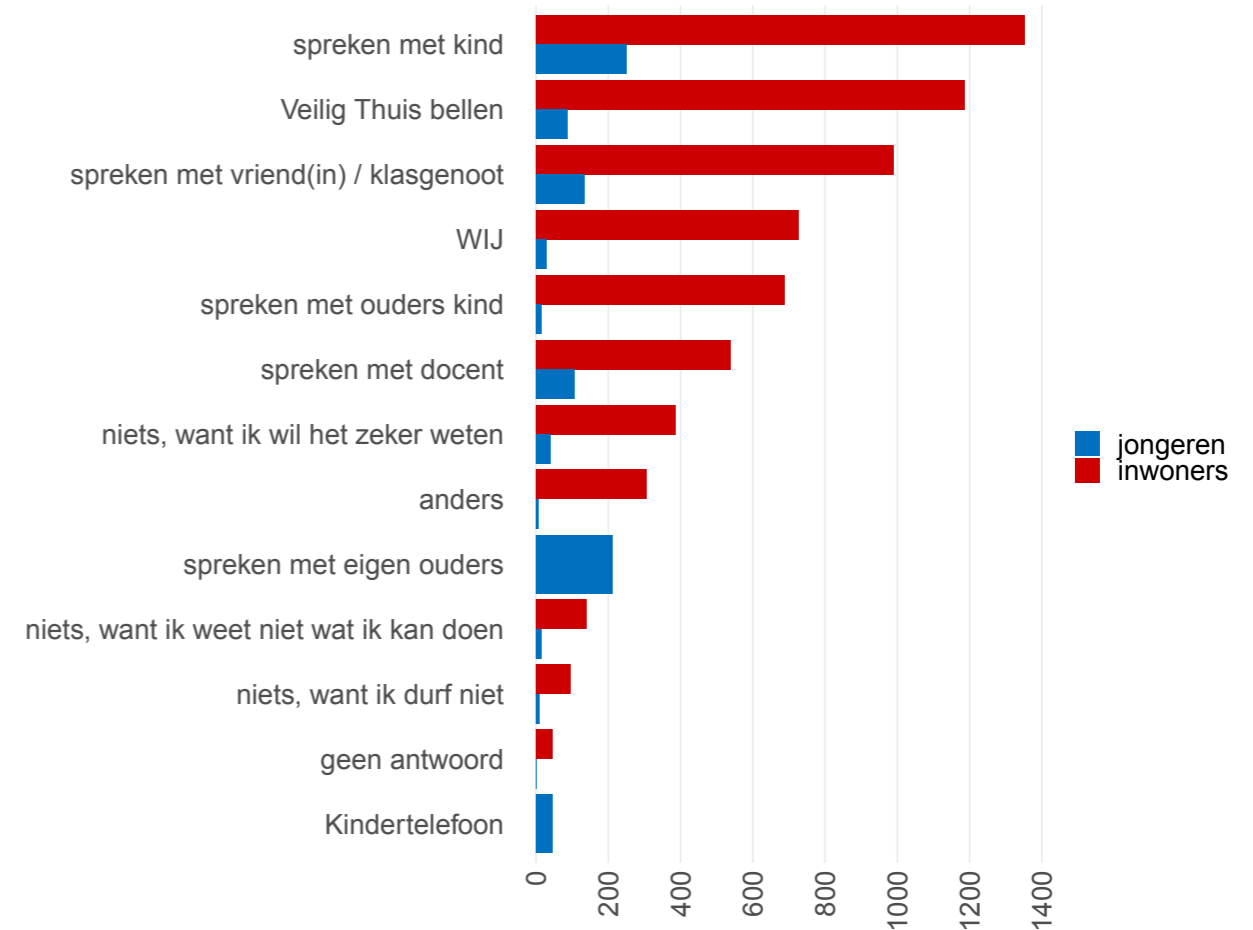
2.4 Acties na een toekomstig vermoeden

Aan alle respondenten is gevraagd wat men zou doen als men *vandaag* een vermoeden van kindermishandeling zou hebben. Hier liggen de voorkeuren iets anders.

Spreeken met het kind zelf staat nog steeds bovenaan, maar nu staat bellen met Veilig Thuis op de tweede plaats. Ook contact opnemen met een WIJ-team staat meer bovenaan. Bij mensen die eerder een vermoeden van kindermishandeling hebben gehad staat het bellen van Veilig Thuis zelfs bovenaan (niet afgebeeld). Van de mensen die de campagne van Veilig Thuis hebben gezien, zou 41% Veilig Thuis bellen, tegenover 32% van de mensen die de campagne niet hebben gezien (niet afgebeeld).

Uit open antwoorden kwam naar voren dat respondenten een toekomstig vermoeden eerst zouden willen toetsen. Veel mensen geven aan op te zullen zoeken waar ze een vermoeden kunnen melden of geven aan het te zullen bespreken met de burens, politie, huisarts of officiële instanties. Bovenal hangt het type actie erg van de situatie af.

Aan de respondenten die geen actie ondernemen omdat ze niet zouden durven, is gevraagd naar de reden hierachter. Veel mensen geven aan dat het een behoorlijke inbreuk is op de persoonlijke levenssfeer en dat het onbekend is wat je met een melding teweegbrengt. Veel respondenten geven aan bang te zijn een verkeerde inschatting te maken of bang te zijn voor de reactie van ouders, of de situatie erger te maken voor het kind.

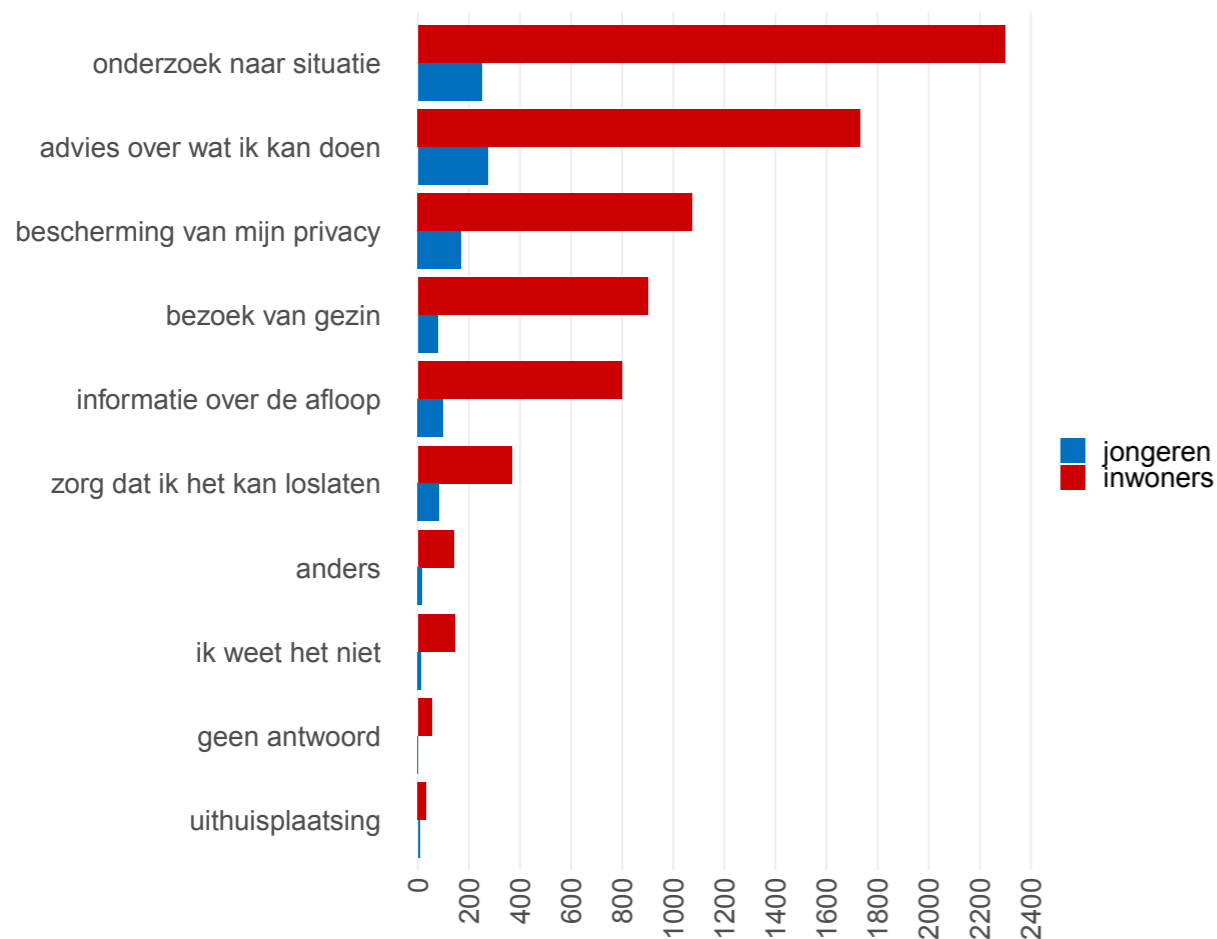

Figuur 5. Antwoorden op de vraag "Als u vandaag een vermoeden van kindermishandeling zou hebben, wat zou u dan doen?".

2.5 Verwachtingen van een gesprekspartner

Respondenten is gevraagd wat ze van een gesprekspartner verwachten in het (hypothetische) geval dat ze een niet-pluis-gevoel met iemand zouden bespreken. De meeste respondenten verwachten onderzoek naar de situatie en/of advies over wat men kan doen. Daarnaast is bescherming van de privacy belangrijk. Een op de vier inwoners en 1 op de 3 jongeren verwacht dat ze over de afloop van de melding worden geïnformeerd. Weinigen verwachten een ingrijpende actie als uithuisplaatsing. In open antwoorden geven respondenten aan dat elk van de antwoorden van toepassing kunnen zijn, afhankelijk van de situatie en van degene met wie het vermoeden wordt besproken. Van informele gesprekspartners verwacht men bijvoorbeeld een luisterend oor terwijl men van professionals verwacht dat meldingen serieus worden genomen en wordt samenwerkt om tot een goede oplossing te komen. Sommigen verwachten hulp bij het ondernemen van een actie of bij het bevestigen van vermoedens.

Figuur 6. Antwoorden op de vraag "Stel; u merkt dat het bij een kind thuis niet zo goed gaat en u neemt de stap daar met iemand over te praten. Wat verwacht u van degene met wie u hier over praat?" Respondenten konden meerdere antwoorden aanvinken.

2.6 Bekendheid Veilig Thuis

Veilig Thuis Groningen is het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling (www.veiligthuisgroningen.nl). Bij Veilig Thuis kunnen mensen terecht die hulp zoeken of zich zorgen maken over anderen, ook in gevallen van bijvoorbeeld ouderenmishandeling, verwaarlozing, seksueel geweld of stalking.

We hebben respondenten gevraagd in hoeverre ze Veilig Thuis Groningen kennen. Het aantal respondenten dat de organisatie helemaal niet kent lijkt te zijn gedaald ten opzichte van de vorige keer dat campagne is geëvalueerd van 55% naar 45% (inwoners) en 39% (jongeren). Het aantal respondenten dat de organisatie kent en weet wat zij doet is gestegen van 14% naar ≈20%. De respondenten die Veilig Thuis kennen menen dat Veilig Thuis meldingen in ontvangst neemt en een luisterend oor biedt. Daarnaast geven velen aan dat Veilig Thuis tips en advies geeft over wat je kunt doen met een vermoeden van kindermishandeling. Daarnaast zeggen respondenten dat Veilig Thuis, indien nodig, een onderzoek start. Enkele respondenten geven aan dat van deze hulp in de praktijk niet altijd sprake is.

Tabel 4. Antwoorden op de vraag "Kent u Veilig Thuis?". Percentages zijn gebaseerd op aantallen exclusief respondenten die de antwoordoptie "geen antwoord" hebben aangevinkt.

	Inwoners	Jongeren
Ja, ik ken Veilig Thuis en weet wat deze organisatie doet	20%	21%
Ja, maar alleen van naam	35%	40%
Nee, ik ken Veilig Thuis niet	45%	39%
	<i>n</i> = 3,291	<i>n</i> = 357

Mensen die Veilig Thuis niet of alleen van naam kennen (inwoners: 35%; jongeren: 40%) weten veelal niet te vertellen wat de organisatie kan betekenen. Sommige respondenten lichten toe waar ze aan denken bij de organisatie en schrijven een soortgelijke rol toe aan Veilig Thuis als de respondenten die Veilig Thuis wél zeggen te kennen (zie Figuur 7 voor een indruk van de gegeven antwoorden).

Het is opvallend dat de overgrote meerderheid Veilig Thuis associeert met kindermishandeling en niet met huiselijk geweld in het algemeen. Vermoedelijk komen associaties met kindermishandeling naar de voorgrond door het thema van de enquête en de campagne, maar het kan eveneens betekenen dat respondenten niet volledig op de hoogte zijn van wat Veilig Thuis doet.

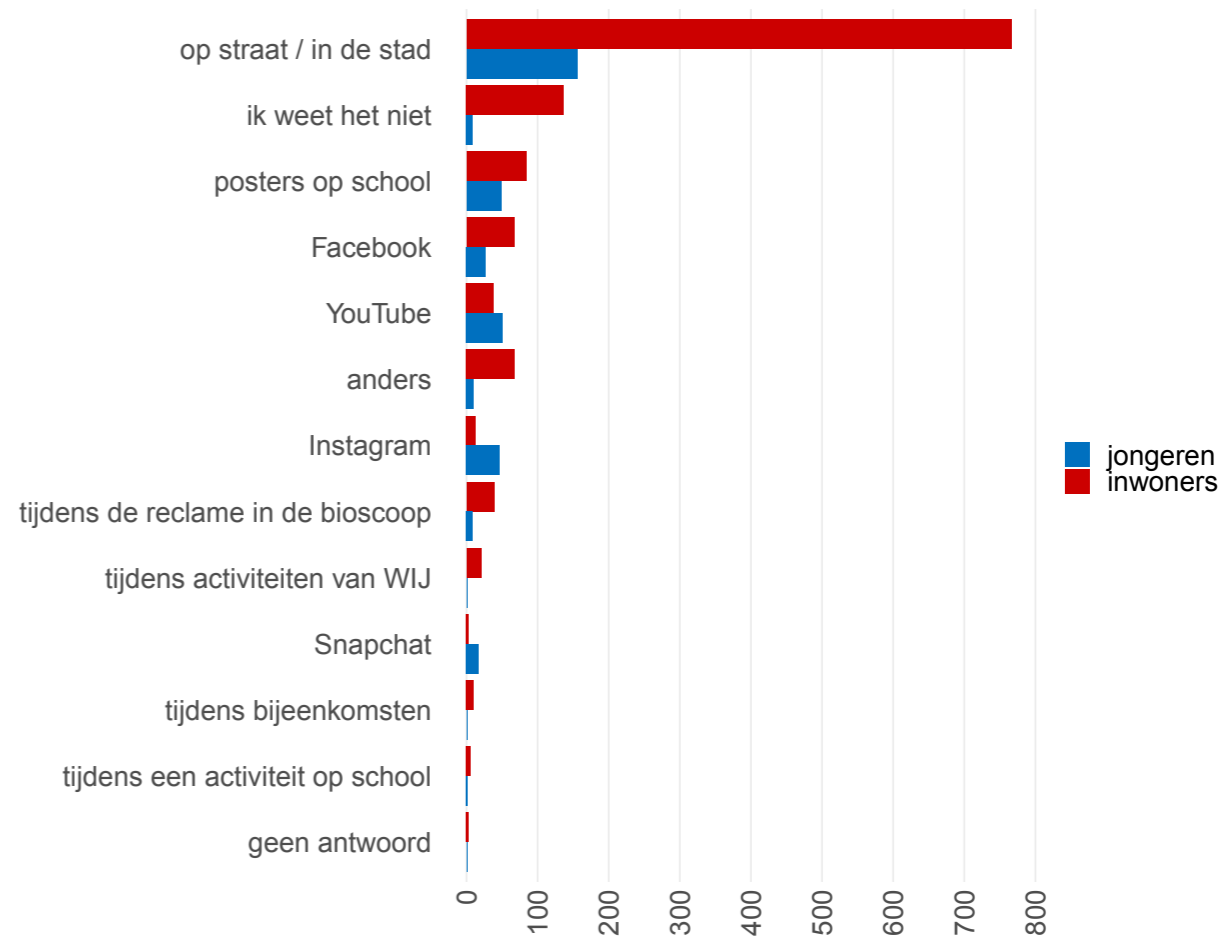
Figuur 7. Wordwolk van open antwoorden van mensen die Veilig Thuis niet of alleen van naam kennen op de vraag "Kunt u vertellen wat u denkt dat Veilig thuis voor u kan betekenen, wanneer u hen belt?"

2.7 Bekendheid met de campagne "Maak het verschil"

Gevraagd naar de campagne "Maak het verschil", vergezeld van enkele afbeeldingen van de campagne en de YouTube-video, komt naar voren dat 65% van de jongeren en 34% van de inwoners de campagne heeft gezien. De campagne is met name op straat opgevallen, veelal in de binnenstad, in bushokjes ofabri's, op aanplakborden of in de wijk. Anderen hebben de posters opgemerkt in gebouwen (zoals op school, in het gemeentehuis, op werk of in het zwembad) en sommigen menen de campagne op tv te hebben gezien. Jongeren hebben de campagne ook op social media voorbij zien komen, met name op YouTube en Instagram. Hoewel de campagne via Facebook en Instagram slechts zichtbaar was voor jongeren, menen enkele inwoners de campagne daar toch te hebben opgemerkt, en dan met name via Facebook.

Tabel 5. Antwoorden op de vraag "Heeft u de campagne 'Maak het Verschil' gezien?". Percentages zijn gebaseerd op aantallen exclusief respondenten die de antwoordoptie "geen antwoord" hebben aangevinkt

	Inwoners	Jongeren
Ja	34%	65%
Nee	66%	35%
	n = 2,954	n = 316

Figuur 8. Antwoorden op de vervolgvraag: "Waar heeft u de campagne gezien / gehoord?"

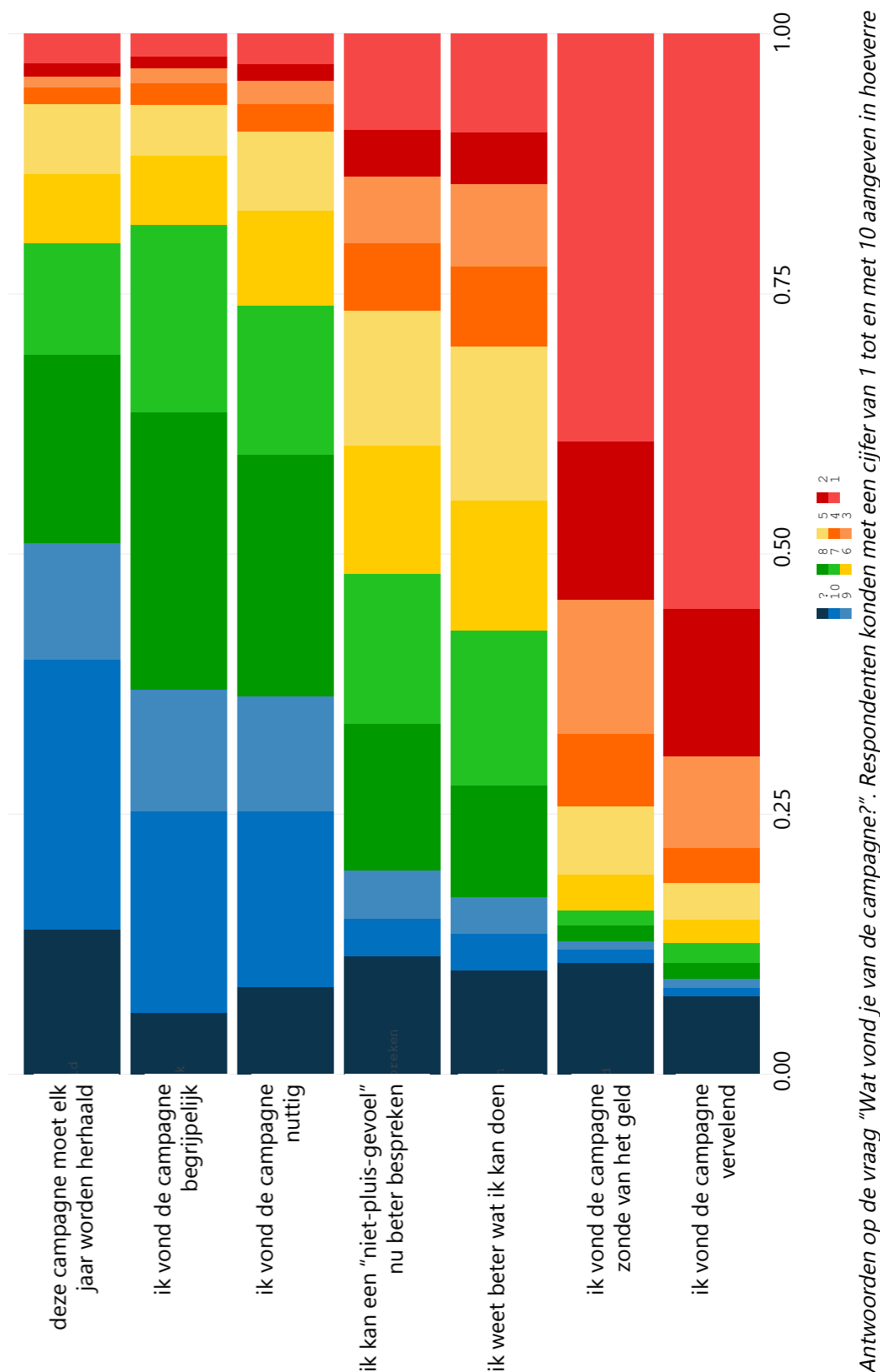
2.8 Mening over de campagne “Maak het verschil”

In Tabel 6 worden stellingen weergegeven waarvan respondenten op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 10 (helemaal eens) konden aangeven in hoeverre zij het ermee eens zijn. In de tabel wordt de gemiddelde score per stelling weergegeven. In Figuur 9 zijn de antwoorden weergegeven in proporties (inclusief antwoordoptie “?”).

Over het algemeen waren respondenten positief over de campagne: ze vonden de campagne begrijpelijk en niet vervelend. Toch lijken veel respondenten door de campagne niet beter te weten wat ze kunnen doen bij een “niet-pluis-gevoel” en hebben ze niet het idee dat dit gevoel door de campagne beter bespreekbaar is geworden. Desondanks vindt men de campagne nuttig en vindt men dat de campagne jaarlijks moet worden herhaald.

Tabel 6. Gemiddelde score die inwoners en jongeren geven als antwoord op de onderstaande stellingen. De score geeft aan in hoeverre respondenten het met de stelling eens zijn (1 = helemaal oneens tot 10 = helemaal eens)

	Inwoners	Jongeren
Ik vond de informatie in de campagne begrijpelijk, ik snapte de boodschap.	7.6	7.7
Door de campagne weet ik nu beter wat ik kan doen wanneer ik denk dat iemand het niet zo fijn heeft thuis.	5.4	5.1
Door de campagne denk ik dat ik een “niet-pluis-gevoel” beter met anderen kan bespreken.	5.6	5.4
Ik vond de campagne nuttig.	7.3	7.3
Ik vond de campagne zonde van het geld.	2.6	2.6
Ik vond de campagne vervelend.	2.2	1.8
Deze campagne moet elk jaar worden herhaald.	7.8	7.7
	<i>n</i> ≈ 964	<i>n</i> ≈ 225

Figuur 9. Antwoorden op de vraag “Wat vond je van de campagne?”. Respondenten konden met een cijfer van 1 tot en met 10 aangeven in hoeverre ze het eens waren met de stelling.

2.9 Tips voor een volgende campagne

Als laatst vroegen we respondenten om tips voor een volgende campagne tegen kindermishandeling. De tips zijn onder te delen in vormgeving, inhoud en verspreiding. In Figuur 10 is een woordwolk weergegeven waaruit een indruk is te verkrijgen van de meest genoemde tips.

Veel respondenten vonden de posters niet duidelijk genoeg. Tijdens het voorbijfietsen of -rijden viel niet op van welke organisatie de posters waren en hoe deze organisatie te bereiken was. Ook bleek uit de tekst op de poster niet voor elke respondent om welk thema de posters draaiden. De posters zouden volgens sommige respondenten explicieter en confronterender van aard mogen zijn. Andere respondenten waardeerden juist dat de posters meer ingetogen waren.

Daarnaast werd door de posters niet duidelijk of er een actie werd verwacht en zo ja, van wie er een actie werd verwacht. Twee respondenten verwoordden dit als volgt:

“Uiteraard verdient ieder kind een fijn thuis, met een open deur pakt een campagne (in mijn geval) de aandacht niet. Bij het zien van zo’n poster denk ik, terwijl ik voorbij fiets: “Klopt”. En ik fiets door...”

“De poster begint met ‘haar thuis hoort fijn te zijn’ (o.i.d.). Daar kan ik het alleen maar mee eens zijn, is nog geen ‘call for action’. Het zou mij helpen als het meteen begint met wat van mij wordt gevraagd.”

Sommige respondenten geven als tip expliciet op de posters vermelden wat Veilig Thuis kan betekenen. Daarnaast zou benadrukt moeten worden dat een melding anoniem kan.

“Duidelijk aangeven wat Veilig Thuis doet en wat de gevolgen van een melding zijn”

“Duidelijk maken dat vermoeden genoeg is om te bellen. Laat weten dat contact laagdrempelig is”

Respondenten geven ook tips wat betreft de verspreiding van de campagne. De campagne zou groter kunnen worden aangepakt, omdat hij bij de meerderheid van de respondenten niet in het oog is gesprongen. Veilig Thuis zou bijvoorbeeld aansluiting kunnen vinden bij een landelijke campagne en de campagne ook via gedrukte media (Dagblad van het Noorden) kunnen verspreiden. Veilig Thuis zou een grotere bekendheid kunnen krijgen door inzet van *influencers* of ervaringsdeskundigen die thuis een vervelende situatie hebben meegemaakt. Enkeligen geven de suggestie om de campagne

niet generiek te verspreiden, maar specifiek en actief onder degene die sterk betrokken zijn bij kinderen, zoals ouders, docenten en kinderen zelf. Hiertoe zou bijvoorbeeld een lespakket of een voorlichting op scholen kunnen worden ontwikkeld. Om continue aandacht te genereren zou de campagne daarnaast vaker herhaald kunnen worden.

Enkele tips die worden genoemd komen ook naar voren uit de enquête-resultaten uit 2018. Ook toen vonden niet alle respondenten de boodschap van de campagne en de afzender duidelijk. De inzet van sociale media lijkt te zijn verbeterd. Vorig jaar moedigden veel repondenten aan de campagne meer te verspreiden via via social media, terwijl hier nu relatief weinig tips over binnenkomen.

Ondanks de vele tips die zijn binnengekomen vinden veel respondenten dat het goed is dat er aandacht wordt gegeneerd voor het onderwerp en dat Veilig Thuis vooral door moet gaan met het voeren van campagne.

Figuur 10. Woordwolk van open antwoorden op de vraag “Heeft u nog tips voor een volgende campagne tegen kindermishandeling?”.

Colofon

“Maak het Verschil”

Een inwoners- en jongerenpanelonderzoek naar de publiekscampagne tegen kindermishandeling

Auteur:

Loes van Rijsewijk

Opdrachtgever

Marloes Groen, Karen Tromp
Directie Maatschappelijke Ontwikkeling Gemeente Groningen

Foto's

Henri Verhoef
www.henriverhoef.com

Uitgave:

Onderzoek, Informatie & Statistiek Groningen

onderzoek
informatie
statistiek
 groningen

(050) 367 56 30
ois@ groningen.nl
ois groningen.nl
@basisvoorbeleid

BASIS VOOR BELEID